

SZÜRÖS MÁTYÁS

1933. szeptember 11. Püspökladány, Hajdú vármegye

MTI Fotó/Horling Róbert

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MSZMP KB Külügyi Osztálya helyettes vezetője	1974. április–1975. augusztus
Berlini nagykövet	1975. augusztus–1978. július
Az MSZMP KB tagja	1978. április 20.–1989. október 7.
Moszkvai nagykövet	1978. július–1982. június
Az MSZMP KB Külügyi Osztálya vezetője	1982. június 25.–1983. július 6.
Az MSZMP KB titkára	1983. július 6.–1989. március 29.
Az Országgyűlés elnöke	1989. március 10.–1990. május 2.
A Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke	1989. október 23.–1990. május 2.
Az Országgyűlés alelnöke	1990. május 2.–1994. június 27.
A „történelmi” Szociáldemokrata Párt elnöke	2003. április 6.–2005

PÁLYÁJA

Apja, Szürös Lajos napszámos, pályamunkás, anyja, Kún Julianna háztartásbeli volt, hat testvére született.

Az elemi, illetve az általános iskolát Püspökladányban járta ki, majd Hajdúböszörményben folytatta tanulmányait a Bocskai István Gimnáziumban, az érettségit azonban már Budapesten, az Oleg Kosevoj Szovjetösztöndíjas Előkészítő Iskolában tette le. 1951-ben felvették a Magyar Dolgozók Pártjába, 1953-tól Moszkvában, az Állami Nemzetközi Kapcsolatok Intézete diplomácia szakán tanult, ahol 1959-ben kapott oklevelet. 1959-től a Külügyminisztériumban előadó, 1960-tól főelőadó volt, 1962–1965 között Magyarország (kelet-)berlini nagykövetségén szolgált harmadtitkárként, közben 1964-ben a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen egyetemi doktori címet szerzett.

A pártapparátusba átkerülve 1965. szeptembertől a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Külügyi Osztályán referensként, 1974. áprilistól ugyanott osztályvezető-helyettesként dolgozott, hivatali teendői mellett 1973-ban elvégezte a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia egyéves tiszti továbbképző tanfolyamát, s tartalékos honvéd őrnagyi rangot kapott.

1975. augusztusban berlini, 1978. júliusban moszkvai nagykövetté nevezték ki, közben 1978. áprilisban az MSZMP KB kooptálta a testületbe, amelynek 1989. októberig

tagja maradt. Moszkvából 1982. júniusban hazatérve egyenes út vezetett a MSZMP KB Külügyi Osztályának élére, onnan pedig 1983. júliusban a külügyi KB-titkári székbe. 1985-től országgyűlési képviselő is volt, s ő töltötte be a parlament külügyi bizottságának elnöki, 1988. szeptembertől az MSZMP képviselőcsoportjának (a képviselők mintegy 10%-a már független volt) titkári tisztét.

Stadinger István lemondása után 1989. március 10-én az Országgyűlés elnökévé választották, így maga mögött tudhatta a korábban nagy hatalmat jelentő, de addigra kiüresedett KB-titkári posztot. Az egypártrendszerből a demokratikus jogállamba való átmenet politikai és jogi feltételeit megteremtő Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások lezárása után módosított alkotmány értelmében 1989. október 23-án ő kiáltotta ki a harmadik Magyar Köztársaságot, s – a Magyar Népköztársaság kollektív államfői testülete, az Elnöki Tanács megszűnése miatt – funkciójából fakadóan ő lett az ország ideiglenes köztársasági elnöke.

Az 1990. március-áprilisi első szabad parlamenti választásokon az állampárt jogutódként létrejött Magyar Szocialista Párt jelöltjeként egyéni képviselői mandátumot szerzett. 1990. május 2-án, az új országgyűlés alakuló ülésén a törvényhozás alelnökévé választották, így államfői méltósága is véget ért. Az 1994-es és 1998-as választásokon ismét az MSZP színeiben jutott képviselői helyhez. 2002 elején az MSZP-ből kilépve elvállalta az Új Baloldal nevű akkor létrejött csoportosulás vezetését, amelynek listavezetőjeként az áprilisi választásokon nem sikerült bekerülnie az Országgyűlésbe; a választások második fordulójára előtérbe szavazóit a Fidesz–Magyar Polgári Párt támogatására buzdította. 2003–2005 között a „történelmi” Szociáldemokrata Párt általános elnöke volt.

FŐ MŰVEI

A nemzetközi kommunista mozgalom néhány időszakos kérdése. Kossuth Kiadó, Budapest, 1985.

Hazánk és a nagyvilág. Kossuth Kiadó, Budapest, 1985.

Hazánk és Európa. Kossuth Kiadó, Budapest, 1987.

Magyarságról, külpolitikáról. Kossuth Kiadó, Budapest, 1989.

Cselekvő politikával a magyarságért. Politikusi portré, 1988–1996. Heraldika, Budapest, 1997.

Köztársaság született „harangszavú délbén”. 1989. október 23. Mediart Grafikai Stúdió, Budapest, 1999.

Nemzetpolitika és csatlakozás. Az integráció kérdései. Szenci Molnár Társaság, Budapest, 2001.

Hogyan tovább a rögös utakon. Szenci Molnár Társaság, Budapest, 2003.

Szűk volt a mundér. Egy magyar diplomata emlékezései és emlékeztetése, 1959–2013. Püski Kiadó, Budapest, 2013.

IRODALOM

Az 1998-ban megválasztott Országgyűlés almanachja. Főszerkesztő Marelyn Kiss József. Szerkesztette Horváth Zsolt, Hubai László. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2001. 451–452.

Jónás Károly–Villám Judit: *A Magyar Országgyűlés elnökei, 1848–2002.* Argumentum Kiadó, Budapest, 2002. 397–401.

Szűrös Mátyás a nemzeti baloldalon, miért? Szerkesztette és sajtó alá rendezte Szij Rezső. Szenci Molnár Társaság, Budapest, 2002.